

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

C H A N A V A

pre obdobie 2023-2027

OBSAH

Obsah

1. Úvod	3
2. Vízia	3
3. Sociálna a ekonomická analýza	3
3.1 Ľudské zdroje	4
3.1.1 Demografická situácia obce	4
3.1.2 Vzdelávanie, vzdelanosť	9
3.2 Kultúra a spoločenský život	12
3.3 Ekonomické využitie zdrojov	13
3.3.1 Podnikateľská sféra	13
3.3.2 Nezamestnanosť, zamestnanosť	15
3.4 Materiálne zdroje	19
3.4.1 Bývanie a bytový fond	20
3.4.2 Infraštruktúra obce	21
3.4.3. Voľné objekty využiteľné pre rozvoj obce	23
3.5 Prírodné zdroje	23
3.6 Cestovný ruch	23
4. SWOT analýza obce	Chyba! Záložka nie je definovaná.
5. Rozvojová stratégia	24
5.1 Ciele a priority	24
5.2 Opatrenia a aktivity	24

1. Úvod

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) obce Chanava je základným programovým a výkonným dokumentom spracovaným na úrovni obce v rámci partnerstva lokálnej samosprávy, podnikateľského sektora a mimovládnych organizácií z územia obce.

Pri jej spracovaní bola použitá metodika navrhnutá Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR s cieľom zjednotiť proces spracovania PHSR a jeho obsah podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja, spolu s územným plánom, je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie. PHSR koncepčne, systémovo analyzuje a určuje budúcnosť rozvoja spolu s činnosťami, investičnými projektmi so zdrojovým krytím na jej zabezpečenie. Vytvára rámec, ktorého naplnenie bude zárukou, že PHSR bude skutočným strategickým rozvojovým dokumentom s cieľom dosiahnuť rast životnej úrovne na konkrétnom území.

Navrhuje systematickú a funkčnú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja obce zameranú na realizáciu všestranného ekonomického a sociálneho rozvoja:

- čerpá najmä zo znalostí miestnych aktérov a odborníkov, ktorí najlepšie poznajú miestne problémy, potreby a rozvojové možnosti obce
- umožňuje partnerom spoluúčasť na programovaní a kontrole stratégie ekonomického a sociálneho rozvoja obce
- pomáha zvyšovať všeobecné povedomie o potrebách obce a regiónu

2. Vízia

„Obec ležiaca vo vidieckom prostredí s tradíciami, s bohatým spoločenským a kultúrnym životom, kde sú obyvatelia vzdelaní, zamestnaní a spokojní so životom ...“

3. Sociálna a ekonomická analýza

Všeobecné úvodné informácie.

Obec Chanava patrí podľa administratívneho členenia do okresu Rimavská Sobota, ktorý je súčasťou Banskobystrického kraja. Chanava leží v nadmorskej výške 154-272 m n.m. (stred obce 168 m n.m. Rozprestiera sa v juhovýchodnej časti Rimavskej kotliny, na nive a terase rieky Slaná. Obec si dodnes zachovala poľnohospodársky ráz. V obci pôsobia viaceré firmy, SHR, ktorí sa zaoberajú s poľnohospodárskou a živočíšnou výrobou a SZČO.

V obci sa nachádza Diakonické centrum reformovanej cirkvi, ktoré poskytuje služby domova dôchodcov.

Už dlhé roky tu existuje mužský a miešaný spevácky zbor a od minulého roka si svoj zbor založili aj ženy. Funguje tu aj dobrovoľný hasičský zbor a futbalové mužstvo. V obci je aktívny aj Klub priateľov Mihálya Tompu.

História obce

Obec sa spomína od r. 1266 pod názvom Honua, neskôr sa premenovala na Hanua (1295), Hamwa (1786), Hanava (1920), Chanava (1927) – maďarsky Hanva. Vznikla pri kláštore, ktorý stál na mieste dnešnej kúrie Darvašovcov. Tá dnes slúži ako kultúrny dom. Obec si dodnes zachovala poľnohospodársky ráz. Dlhé roky tu v zhode žijú Maďari aj Slováci. V rokoch 1852 až 1868 tu pôsobil významný dejateľ, farár a básnik Tompa Mihály, ktorý je pochovaný vedľa kalvínskeho kostola. Okrem hrobu tu nájdete aj jeho bustu a pamätnú izbu. Od miestnych obyvateľov sa dozvedáme, že obyvatelia obce sa zaoberali predovšetkým poľnohospodárstvom, ale obyvatelia však neboli iba roľníci, ale zaoberali sa aj vinohradníctvom a práve preto sa vinič stál symbolom obce. V obci v klasicistickej kúrii Hanvayovcov sa nachádza Diakonické centrum reformovanej cirkvi, ktoré poskytuje služby domova dôchodcov. Pôsobil tu drevorezbár Aladár Igo (ocenený za svoju prácu aj rádcom prezidenta Maďarskej republiky), z obce pochádzal aj spisovateľ Elemér Tóth, herec Gejza László a maliar-grafik Ernő Majoroš. Pôsobia tu: poľnohospodár-ekonóm Ing. Štefan Juhász (ocenený za svoju prácu: „A nemzet mezőgazdász“ a „A magyar kultúra lovagja“ rádcom Maďarskej republiky) a kováč Ing. Oto László, ktorých diela si môžu záujemcovia prezrieť priamo v obci.

3.1 Ľudské zdroje

3.1.1 Demografická situácia obce

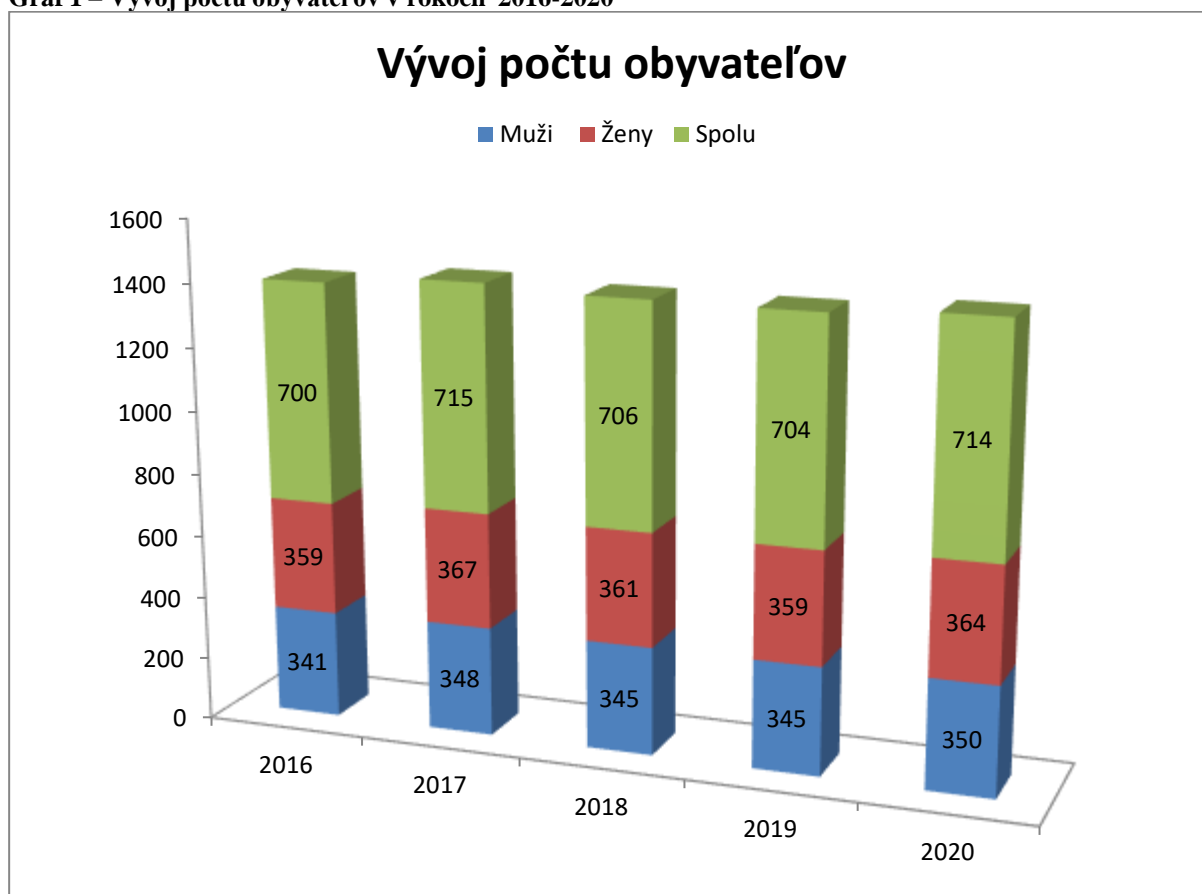
Obec Chanava má 708 obyvateľov. Oproti negatívnym trendom v regióne a celkovo na Slovensku, je počet obyvateľov stabilný, dokonca má mierne narastajúcu tendenciu, čo vyplýva z pomerne dobrých kondícií postavenia obce v jej blízkom regióne. Vplyv na počet obyvateľov má aj národnostné zloženie obce, kde žije početná rómska populácia s tradične mnohopočetnými rodinami.

Tabuľka 1 – Základné demografické ukazovatele

		Predproduktívne		Produktívne		Poproduktívne		SPOLU
		Absol.	%	Absol.	%	Absol.	%	Absol.
2020	Ženy	61	43,26%	230	49,78%	73	65,77%	364
	Muži	80	56,74%	232	50,22%	38	34,23%	350
	Spolu	141	100,00%	462	100,00%	111	100,00%	714
2019	Ženy	64	45,07%	229	49,78%	66	64,71%	359
	Muži	78	54,93%	231	50,22%	36	35,29%	345
	Spolu	142	100,00%	460	100,00%	102	100,00%	704
2018	Ženy	68	46,58%	225	49,67%	68	63,55%	361
	Muži	78	53,42%	228	50,33%	39	36,45%	345
	Spolu	146	100,00%	453	100,00%	107	100,00%	706

2017	Ženy	70	46,98%	226	50,45%	71	60,17%	367
	Muži	79	53,02%	222	49,55%	47	39,83%	348
	Spolu	149	100,00%	448	100,00%	118	100,00%	715
2016	Ženy	70	46,36%	224	50,56%	65	61,32%	359
	Muži	81	53,64%	219	49,44%	41	38,68%	341
	Spolu	151	100,00%	443	100,00%	106	100,00%	700

Graf 1 – Vývoj počtu obyvateľov v rokoch 2016-2020

Z údajov ďalej vyplýva, že v obci žije viac mužov ako žien a tento trend má dlhodobý charakter, ktorý treba brať do úvahy hlavne v plánovaní mechanizmov na zníženie nezamestnanosti, rovnosti príležitostí a vytvárania nových pracovných miest v obci.

Ide o to, aby sa pracovné príležitosti vytvárali aj pre ženy a bola pri tom zohľadnená aj rodová rovnosť - indikátor projektov financovaných zo štrukturálnych fondov.

Faktor, ktorý pôsobí ešte pozitívnejšie ako stabilný počet obyvateľov je index starnutia (pomer poproduktívneho a predproduktívneho obyvateľstva). Ten sa v roku 2020 pohyboval na úrovni 78,72%. Prítom v roku 2016 bola hodnota indexu starnutia 70,19% pod úrovňou 100%. Tieto fakty hovoria o zvyšujúcej sa tendencii počtu mladých obyvateľov a následnom a postupnom zvyšovaní počtu obyvateľstva obce, čo z dlhodobého hľadiska môže znamenať aj zvyšovanie atraktivity obce pre mladých občanov a ich rodiny.

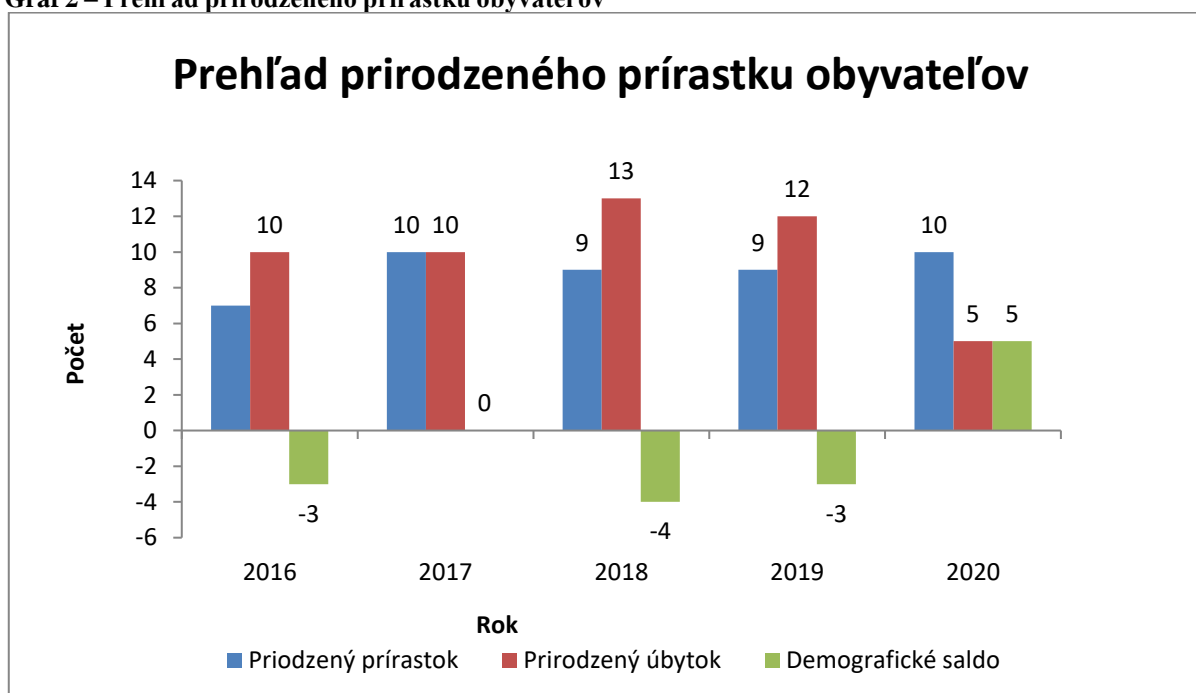
Tabuľka 2 – Prirodzený prírastok obyvateľstva obce

ROK	2016	2017	2018	2019	2020
Prirodzený prírastok	7	10	9	9	10
Prirodzený úbytok	10	10	13	12	5
Demografické saldo	-3	0	-4	-3	5

*Demografické saldo = prírastok – úbytok

Hodnota prirodzeného prírastku je v poslednom roku pozitívna, ako všade v okolitých malých obciach v regióne. Poukazujú na záujem mladých ľudí pracovať a žiť v obci. Ak táto tendencia bude pokračovať v horizonte nasledujúcich rokov bude treba pre týchto obyvateľov zabezpečiť aj kapacity na bývanie formou obecných nájomných bytov, alebo bytov pre sociálne slabšie vrstvy obyvateľov.

Graf 2 – Prehľad prirodzeného prírastku obyvateľov

Tabuľka 3 – Migračné saldo obyvateľstva obce

ROK	2016	2017	2018	2019	2020
Prírastok	16	20	7	18	20
Úbytok	9	5	12	17	15
Migračné saldo	7	15	-5	1	5

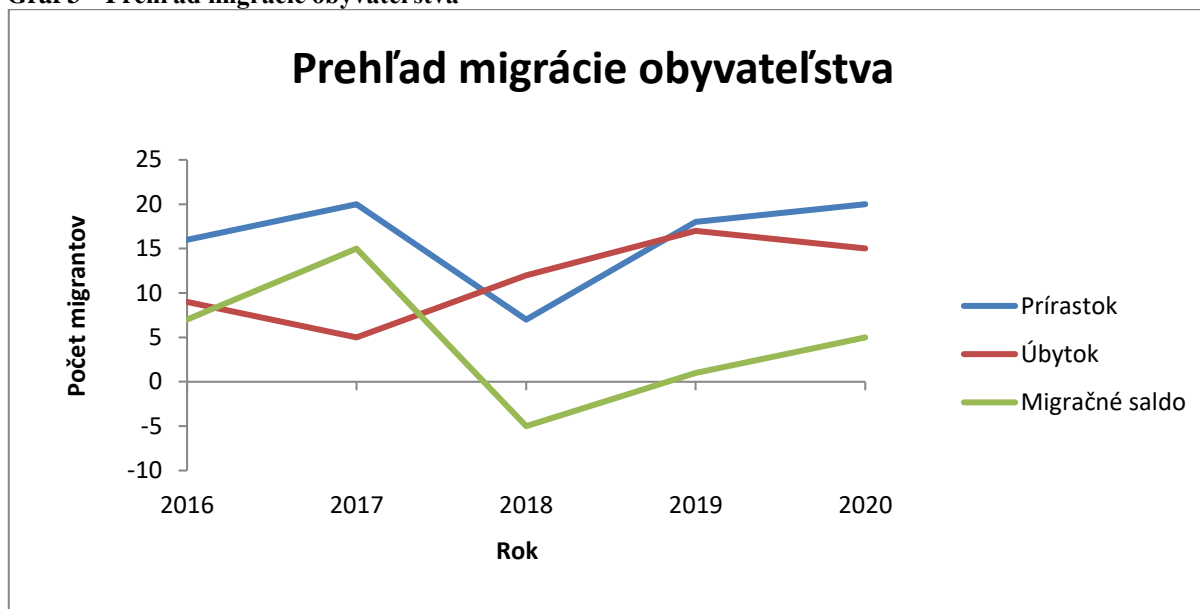
* Migračné saldo = prírastok - úbytok

Migrácia obyvateľstva je z globálneho hľadiska pozitívna, čo ukazuje relatívne vyššiu atraktivitu obce v jej blízkom regióne. Hoci má obec dobré kondície v porovnaní s obcami v okrese, pri analýze vekovej štruktúry obyvateľstva a prirodzeného prírastku obyvateľstva je jasné, že občania prichádzajúci do obce nebudú schopní pokryť straty spôsobené odsťahovaním sa mladého obyvateľstva a prirodzeného úbytku obyvateľov.

Odsťahovanie je typické najmä pre mladšiu a vzdelanejšiu skupinu obyvateľov do regionálnych centier a zahraničia, najmä do Rimavskej Soboty, ale aj do vzdialenejších miest podobne ako aj v iných obciach regiónu, čo znižuje konkurencieschopnosť obce. Dôvodom

odsťahovania sa je v prevažnej miere vysoká nezamestnanosť a sociálna neistota, ktorá panuje v celom regióne. V tejto oblasti sa vyžaduje intervencia štátu, nakoľko problematiku nedostatku príležitostí obec sama nedokáže vyriešiť.

Graf 3 – Prehľad migrácie obyvateľstva

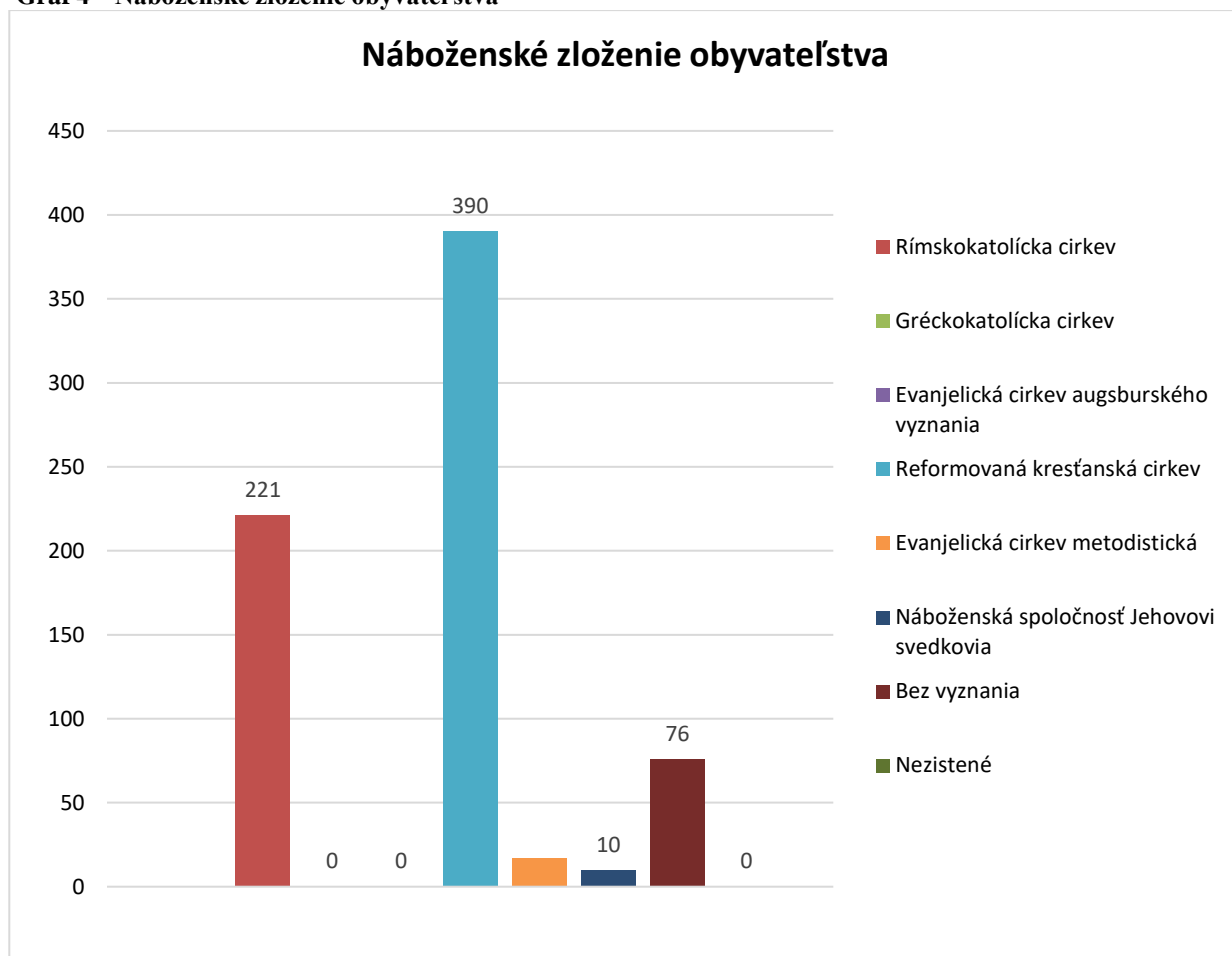

Tabuľka 4 – Náboženské zloženie obyvateľstva obce

Náboženské vyznanie	Absol.	%
Rímskokatolícka cirkev	221	30,95%
Gréckokatolícka cirkev	0	0,00%
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	0	0,00%
Reformovaná kresťanská cirkev	390	54,62%
Evanjelická cirkev metodistická	17	2,38%
Cirkev československá husitská	0	0,00%
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	10	1,40%
Ostatné	0	0,00%
Bez vyznania	76	10,64%
Nezistené	0	0,00%
Spolu	714	100,00%

Náboženská štruktúra obyvateľstva neprešla v poslednom období žiadnymi výraznými zmenami, prevláda Reformované kresťanské náboženstvo. Spolunažívanie náboženských skupín je úplne bezproblémové, v súlade s celospoločenským trendom, náboženstvo nehrá významnú úlohu pri každodennom spolunažívaní občanov. Možno konštatovať, že zmena sa neočakáva ani v dlhodobom časovom horizonte 7 – 10 rokov a dlhšie.

Graf 4 – Náboženské zloženie obyvateľstva

Tabuľka 5 – Národnostné zloženie obyvateľstva obce

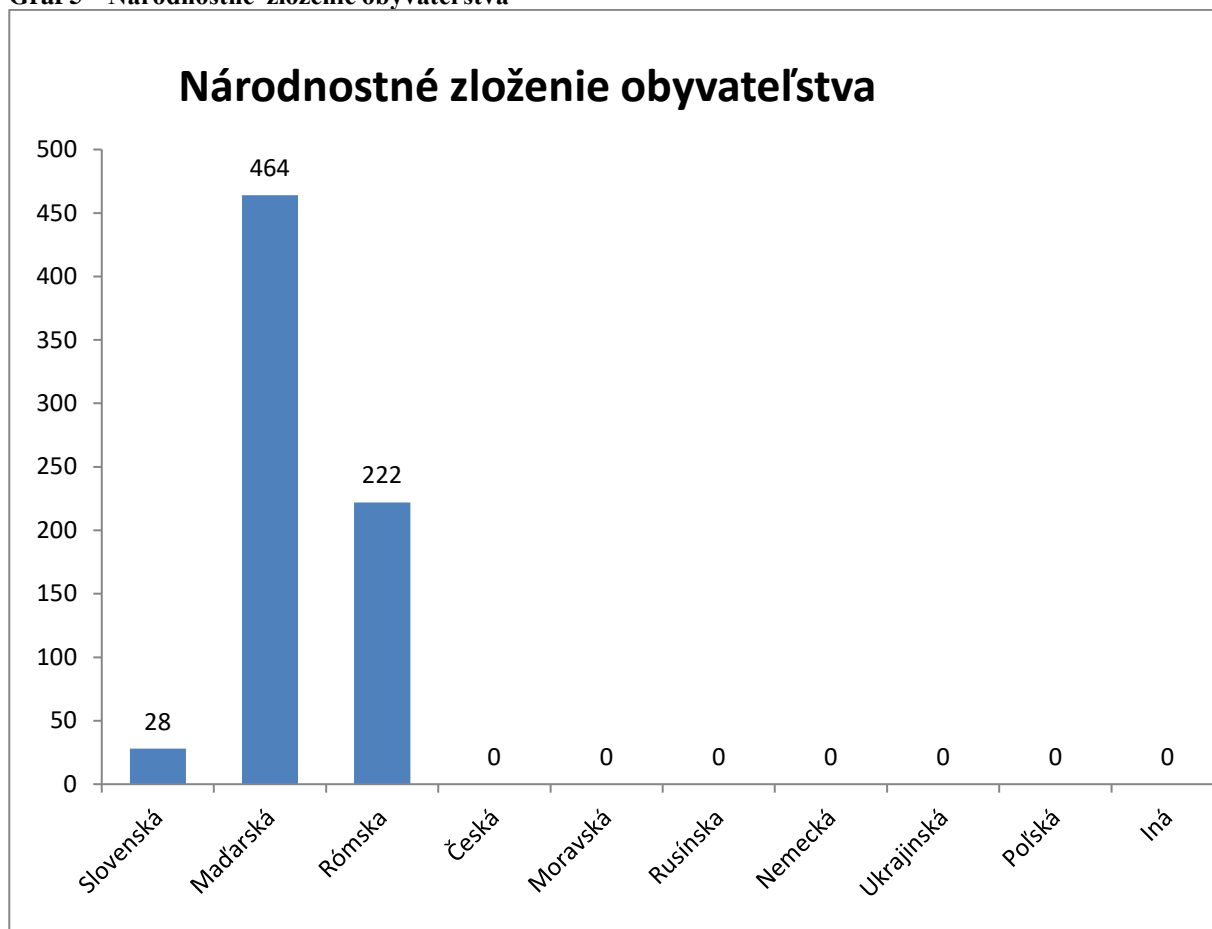
Počet obyv.	Národnosť									
	Slovenská	Maďarská	Rómska	Česká	Moravská	Rusínska	Nemecká	Ukrajinská	Poľská	Iná
714	28	464	222	0	0	0	0	0	0	0
Absol.	28	464	222	0	0	0	0	0	0	0
%	3,92%	64,99%	31,09%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Ako je to pre juh okresu typické, obyvateľstvo je väčšinou maďarskej a rómskej národnosti. Chanava má veľmi početnú rómsku komunitu. Ku slovenskej národnosti sa hlási 3,92% obyvateľstva. Spolunažívanie národností je v obci väčšinou bezproblémové.

Niektoré skupiny obyvateľstva narúšajú zákon hlavne v oblasti tvorby čiernych skládok, záškoláctva detí či previneniam, ktoré obec rieši v správnom konaní.

Graf 5 – Národnostné zloženie obyvateľstva

3.1.2 Vzdelávanie, vzdelanosť

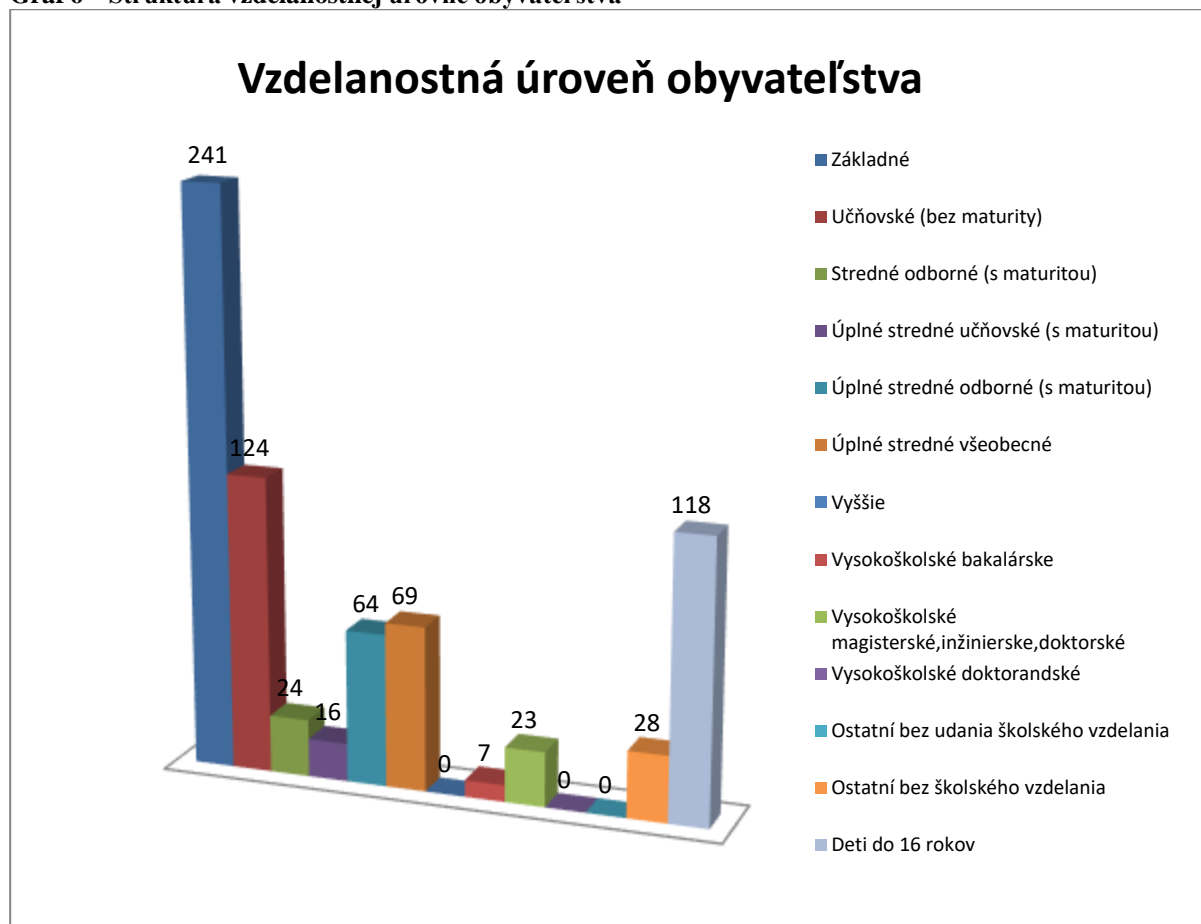
Vzdelanostná úroveň obyvateľov obce je v súlade s priemerom v porovnaní okolitými obcami a jej štruktúra je slabou stránkou obce, keď dosahuje hodnoty nižšie, ako sú na úrovni kraja, resp. SR. Ak berieme do úvahy len dospelé obyvateľstvo (bez detí do 16 rokov), 34% obyvateľov má základné vzdelanie (priemer v Banskobystrickom kraji je okolo 10%) a 17% obyvateľstva má iba učňovské vzdelanie bez maturity. Pozitívnym ukazovateľom je pomer obyvateľov s maturitou, ktoré dosahuje hodnotu 24%, čo je ale pod krajským priemerom – 44%, 4% obyvateľstva má vysokoškolské vzdelanie, čo je výrazne menej ako krajský priemer (9%) približne taký istý ako v okolitých obciach.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva nie je v súlade s požiadavkami trhu práce, najmä čo sa týka starších obyvateľov. Chýba systém celoživotného vzdelávania a vzdelávania prispôbeného požiadavkám trhu práce, čo by zvýšilo konkurencieschopnosť a flexibilitu občanov umiestniť sa na trhu práce dlhodobo. Obec tento problém nebude schopná vyriešiť ani v budúcom období a predpokladáme, že tento nepriaznivý stav bude z dlhodobého hľadiska stagnovať a zhoršovať. Na riešenie zvýšenia vzdelanostnej úrovne bude treba vonkajšia intervencia zo strany štátu a jeho vzdelávacích politik.

Tabuľka 6 – Vzdelanostná úroveň obyvateľstva

Najvyšší ukončený stupeň školského vzdelania	Absol.	%
Základné	241	33,75%
Učňovské (bez maturity)	124	17,37%
Stredné odborné (s maturitou)	24	3,36%
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	16	2,24%
Úplné stredné odborné (s maturitou)	64	8,96%
Úplné stredné všeobecné	69	9,66%
Vyššie	0	0,00%
Vysokoškolské bakalárske	7	0,98%
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	23	3,22%
Vysokoškolské doktorandské	0	0,00%
Ostatní bez udania školského vzdelania	0	0,00%
Ostatní bez školského vzdelania	28	3,92%
Deti do 16 rokov	118	16,53%
Spolu	714	100,00%

Graf 6 – Štruktúra vzdelanostnej úrovne obyvateľstva

Čo sa týka infraštruktúry vzdelávania, obec je dobre vybavená. Prevádzkuje materskú školu aj základnú školu prvého stupňa. Do vyšších ročníkov dochádzajú žiaci do Rimavskej Seči autobusovou prepravou. Materská škola je využívaná na maximum svojej kapacity - 21 detí. ale vzhľadom na pozitívny vývoj demografie bude treba myslieť na zvýšenie kapacít škôlky. Funguje aj základná škola so štyrmi ročníkmi a 48 žiakmi. Počet žiakov sa posledné roky stabilizovalo, ale vzhľadom na pôrodnosť v obci sa bude zvyšovať.

Materiálne a technické vybavenie školy (kapacita, počítače, internet, odborné učebne):

Základná škola je typizovaná, 4-triedna staršej výstavby. Údržba a prevádzkovanie budovy je možná len z normatívnych prostriedkov na počty zapísaných detí a dotácie na školské zariadenie z podielových daní obce. Žiaľ táto suma nie je postačujúca. Budovu školy treba udržiavať, aby vyhovovala súčasným štandardom verejných budov.

Personálne kapacity školy sú vyhovujúce. Na škole vyučujú 4 pedagogickí zamestnanci, jeden so špecializáciou na náboženskú výchovu s dostatočnou kvalifikáciou. V škole sú k dispozícii počítače, pripojenie na internet a interaktívna tabuľa. Anglický jazyk sa vyučuje 2 hodiny týždenne. Materiálne vybavenie, dopĺňovanie inventáru, učebné pomôcky či bežné predmety dennej potreby sa v najväčšej miere zabezpečujú z rozpočtových zdrojov.

Tabuľka 7 – Vývoj počtu žiakov

Školský rok	Počet žiakov spolu	Z toho počet		
		rómskych žiakov	zo sociálne znevýhodnených rodín	handicapovaných
2015/2016	31	24	24	0
2016/2017	32	24	22	0
2017/2018	35	32	22	0
2018/2019	28	26	20	0
2019/2020	29	27	12	0

Vývoj počtu žiakov v posledných dvoch rokoch mal narastajúcu tendenciu, čo nie je pozitívne z hľadiska množstva finančných noratív pre školu.

Graf 7 – Vývoj počtu žiakov

Ďalšie vzdelávanie detí a mládeže je zabezpečená v dobre dostupných regionálnych centrách so strednými školami (Tornaľa, Rimavská Sobota, Lučenec). Doprava do týchto centier je zabezpečená hromadnou dopravou, hlavne autobusom.

Výrazne sťaženú situáciu z hľadiska vyhovujúceho vzdelania má dospelé obyvateľstvo, ktoré má zväčša učňovské prípadne stredoškolské vzdelanie, čo je v súlade s bývalými potrebami poľnohospodárskeho regiónu. Po krachu poľnohospodárstva sa však vzdelanie tohto zamerania stalo málo konkurencieschopné, sťažujúc tak postavenie obyvateľstva na trhu práce. Priamo v obci nie sú možnosti pre celoživotné vzdelávanie vytvorené, v okolitých mestách sú tieto možnosti vytvorené čiastočne. Nezamestnaní obyvatelia využívajú zväčša rôzne vzdelávacie kurzy ponúkané úradmi práce, alebo vzdelávacími inštitúciami.

3.2 Kultúra a spoločenský život

Spoločenský život, najmä čo sa týka kultúry je vzhľadom na veľkosť obce pomerne dobrý. Obyvatelia, najmä mladšia generácia už neprejavujú taký vysoký záujem o rozvoj kultúry a tradícií obce a regiónu ako to bolo v minulosti. K tomuto trendu ďalej prispieva aj postupná generačná výmena a s tým spojený nový životný štýl obyvateľov.

V obci sú ale aj aktívni občania, ktorí sa snažia o zlepšenie situácie v tomto smere. Ide o spevokol Mihálya Tompu – 15 členov a poľovnícke združenie Agrárius – 21 členov, Združenie Rákócyi a OZ Chanava, ktoré majú dobrú členskú základňu.

Tieto organizácie sa snažia vyvíjať aktivity smerujúce k rozvoju kultúry, tradícií, trávenia voľného času a športu. Sú jadrom, ktoré môže prispieť k motivácii ostatných občanov k účasti na aktivitách v obci a správe vecí verejných.

Spoločenské organizácie, ktoré sa v obci nachádzajú:

Názov organizácie	Počet členov
Tompa Mihály énekkar	15
Poľovnícka organizácia Agrárius Chanava	21

Spoločenské a kultúrne aktivity, festivaly, ktoré sú v obci pravidelne organizované:

Názov aktivity	Dátum organizovania
Romafest	júl
15.marec	marec
8.máj-vatra	máj
Deň detí	jún
Deň rodín	august
Deň dôchodcov	október
Mikuláš	december

Obec je k rozvoju spoločenského a kultúrneho života vybavená dobre, má dostupný kultúrny dom, ktorý ale nespĺňa štandardy súčasných požiadaviek a noriem na stavby podobného charakteru a potrebuje rozsiahlu rekonštrukciu. Obec má aj futbalové ihrisko a telocvičňu ktoré je využívané najmä mladšími obyvateľmi. Sú pomerne v dobrom technickom stave.

Tretí sektor je rozvinutý, v obci pracuje viacej združení a spolkov:

Spevokol Mihálya Tompu – podpora aktivít v oblasti kultúry, podpora voľno časových aktivít mládeže,

Poľovnícka organizácia Agrárius – zamerané na poľovníctvo a ochranu prírody,

Združenie Rákócziho - podporuje aktivity v oblasti kultúry a voľno časové aktivity,

OZ Chanava – zamerané na kultúru, tradície a voľný čas.

Dobré kondície a aktivity organizácií prispievajú k dobrému potenciálu využitia externých rozvojových zdrojov (Štrukturálne fondy, štátne dotácie, podpora národnostných menšín - Kultminor, nadácie a granty) pre rozvoj komunity obce.

3.3 Ekonomické využitie zdrojov

3.3.1 Podnikateľská sféra

Vzhľadom na počet obyvateľov je podnikateľské prostredie pomerne dobré, keď v obci funguje 6 podnikateľských subjektov. Ich štruktúra je zameraná najmä na služby a poľnohospodárstvo. Ide o typickú poľnohospodársku obec, preto pád poľnohospodárstva v regióne spôsobil veľké problémy, ako aj v iných okolitých obciach, kde bolo poľnohospodárstvo hlavným zamestnávateľom občanov.

Počet podnikateľských subjektov sa v posledných rokoch nezmenil, čo poukazuje na stabilitu podnikateľského prostredia v obci, čo je dobrým smerom na vytváranie pracovných miest v obci a samo zamestnávanie občanov.

Tabuľka 8 – Vývoj počtu podnikateľských subjektov v obci

Rok	Počet podnikateľských subjektov v obci	Z toho ziskových
2020	6	6
2019	6	6
2018	6	6
2017	6	6
2016	6	6

Tabuľka 9 – Prehľad počtu subjektov pôsobiacich v obci a počtu ich zamestnancov

	Počet subjektov	Počet zamestnancov
Primárna sféra		
Poľnohospodárstvo	3	25
SHR	0	0
Tehelňa	0	0
Strojárstvo	0	0
Elektrotechnika	0	0
Textilný priem	0	0
Obuvnícky priemysel	0	0
Spolu primárna sféra	3	25
Sekundárna sféra		
Píla	0	0
Pekáreň	0	0
Stavebná firma	0	0

Klmpiar	0	0
Krajčírstvo	0	0
Stolárstvo	0	0
Zámočníctvo	1	1
Tesár	0	0
Aranžérstvo	0	0
Spolu sekundárna sféra	1	1
Terciálna sféra		
Služby poľnohospodárstvu	0	0
Služby cestovného ruchu	0	0
Rozličný tovar	3	8
Drogéria	0	0
Priemyselný tovar	0	0
Mäso	0	0
Obuv	0	0
Textil	0	0
Nábytok	0	0
Reštaurácia	1	2
Hostinec	1	2
Kaderníctvo	0	0
Kozmetika	0	0
Bazár	0	0
Stavebniny	0	0
Zberňa šatstva	0	0
Veľkosklad	0	0
Predaj plynu	1	1
Plynoservis	0	0
Iné ČS PHM	2	14
Spolu terciálna sféra	8	27
Spolu všetky sféry	12	53

Primárna sféra:

V sektore poľnohospodárstva vykonávajú činnosť ešte 3 podnikateľské subjekty, ktoré spolu zamestnávajú 25 občanov. Je to v súlade s charakterom poľnohospodárskej obce.

Klasické plodiny, ktoré boli v obci pestované strácajú svoju konkurencieschopnosť na globálnom trhu. Životné prostredie a tradícia poľnohospodárstva v rodinách vytvára vhodné predpoklady pre špecializovanú výrobu (napr. bioprodukty, energetické rastliny, netradičné plodiny a pod.). Je potrebná modernizácia poľnohospodárstva avšak v spojení s jeho reštrukturalizáciou.

V obci je najväčším zamestnávateľom práve poľnohospodárstvo, čo je dané dlhoročnou tradíciou poľnohospodárstva v obci.

Sekundárna sféra

Je v obci zastúpená zámočníctvom, ktoré zamestnáva 1 občana, ktorý je samozamestnávateľom.

Terciárna sféra

Terciárna sféra je zastúpená najmä typickými službami ako 3 obchody s rozličným tovarom. Štyri subjekty v tejto sfére zamestnáva 8 ľudí. Reštaurácia a hostinec má spolu 4 zamestnancov.

Čo sa týka výhľadov do budúcnosti, obec a jeho okolitý región majú predpoklady na tvorbu nových pracovných miest v niekoľkých oblastiach:

- cestovný ruch, najmä v spojení s agroturistikou
- spracovateľský priemysel napojený na miestne danosti a tradíciu výroby,
- znovu oživenie poľnohospodárstva, najmä tradičných plodín, bioproduktov, energetických rastlín a biomasy
- výroba miestnych tradičných výrobkov, najmä v prepojení na cestovný ruch
- služby obyvateľom
- sociálna sféra
- odpadové hospodárstvo

Bariéry, ktoré zabraňujú rozvoju podnikateľských aktivít:

- geografická izolovanosť obce od regionálnych centier rozvoja
- nedostatočná infraštruktúra – absencia vhodných objektov, kanalizácie, miestnych komunikácií
- nízka kúpyschopnosť obyvateľstva, slabý trh
- nedostatok štátnych intervencií
- nízka úroveň podnikateľského ducha občanov
- odchod vzdelaných občanov do vyspelejších regiónov

3.3.2 Nezamestnanosť, zamestnanosť

3.3.2.1 Nezamestnanosť

Tabuľka 10 – Vývoj a štruktúra nezamestnanosti (k 31.12. príslušného roka)

Rok	Počet obyvateľov	EAO* Spolu	EN**	Miera nezamestnanosti v %
2020	714	462	101	14,15%
2019	704	460	123	17,47%
2018	706	453	128	18,13%
2017	715	448	118	16,50%
2016	700	443	125	17,86%

* EAO – ekonomicky aktívni obyvatelia

** EN – evidovaní nezamestnaní

Miera nezamestnanosti sa už dlhodobo pohybuje v rozmedzí 14 – 17%, s nestabilnou tendenciou. Interval je vzhľadom na okolité obce a región veľmi pozitívny.

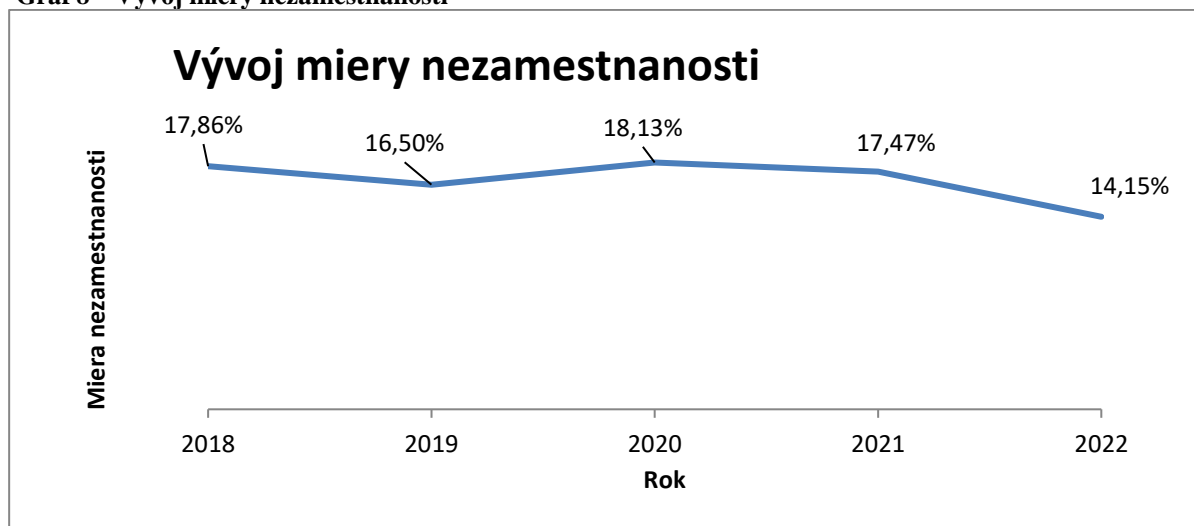
Obyvatelia zväčša pracujú v mieste bydliska, okolitých obciach a v Rimavskej Sobote, ale aj v zahraničí. Ide najmä o prácu v sektore poľnohospodárstva, stavebníctva a služieb.

Keďže sa v posledných rokoch hospodárska situácia v regióne výrazne nezmenila, nevznikli nové pracovné miesta, miera nezamestnanosti zostáva významným problémom. Je typická dlhodobá nezamestnanosť, spolu s negatívnymi sprievodnými javmi ako apatia občanov,

stratené pracovné návyky a motivácia pracovať, znížená životná úroveň, existenčné problémy.

Negatívne efekty dlhodobej nezamestnanosti v kombinácii so zníženou životnou úrovňou spôsobujú nízku kvalitu a najmä konkurencieschopnosť nezamestnaných občanov na trhu práce. Očakávaný posun investorov zo západného Slovenska smerom na východ môže prispieť k vytváraniu nových pracovných miest v regióne. Avšak bez zavedenia foriem celoživotného vzdelávania a rekvalifikácií nebudú občania schopní zodpovedať požiadavkám moderných zamestnávateľov. Výrazným problémom je geografická izolovanosť celého regiónu, čo sťažuje každodenné cestovanie za prácou do regionálnych centier. Takže aj v prípade úspešného prilákania investícií do týchto miest sa miestni obyvatelia buď rozhodnú necestovať, alebo sa z obce odsťahujú. Ďalším problémom je apatia a nízka motivácia nezamestnaných, sprevádzaná nízkou mobilitou a informovanosťou týchto občanov. V tejto oblasti je potrebná účinná intervencia štátu nakoľko fenomén dlhodobej nezamestnanosti obec vlastnými silami nedokáže vyriešiť.

Graf 8 – Vývoj miery nezamestnanosti

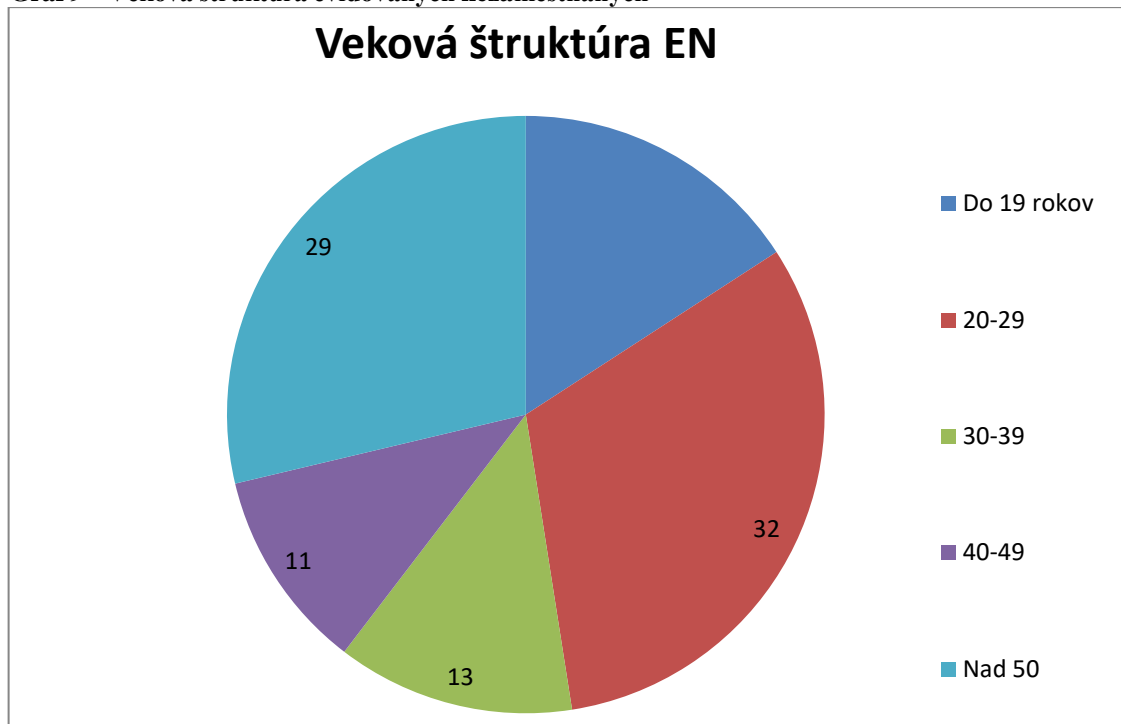
Tabuľka 11 - Veková štruktúra nezamestnaných obyvateľov

Vekové rozpätie	Evidovaných celkom	Podiel
Do 19 rokov	16	15,84%
od 20-29 rokov	32	31,68%
od 30-39 rokov	13	12,87%
od 40-49 rokov	11	10,89%
50 a viac	29	28,71%
Spolu	101	100,00

Najväčšiu skupinu nezamestnaných občanov tvorí veková kategória 20-29 rokov, u ktorej sa najviac preukazuje zmena štruktúry hospodárstva a úpadok poľnohospodárskej produkcie. Je to zároveň skupina, ktorá má najväčšie problémy pri zaradení sa na trh práce. Je potrebné vykonať aktívne opatrenia na podporu zvýšenia konkurencieschopnosti ľudských zdrojov na trhu práce. Druhou najväčšou skupinou nezamestnaných sú občania s vekovým rozpätím 50 a viac, ktorí nemajú šancu zamestnať sa dlhodobo, hoci majú patričné pracovné návyky. Jednou z alternatív riešenia dlhodobej nezamestnanosti by mohol byť model zamestnávania ľudí v drobných obecných službách za pomoci podporných mechanizmov úradu práce. Druhou možnosťou je zamestnávanie občanov v rámci projektov financovaných EÚ a to hlavne z ESF cez národné a dopytové projekty.

Graf 9 – Veková štruktúra evidovaných nezamestnaných

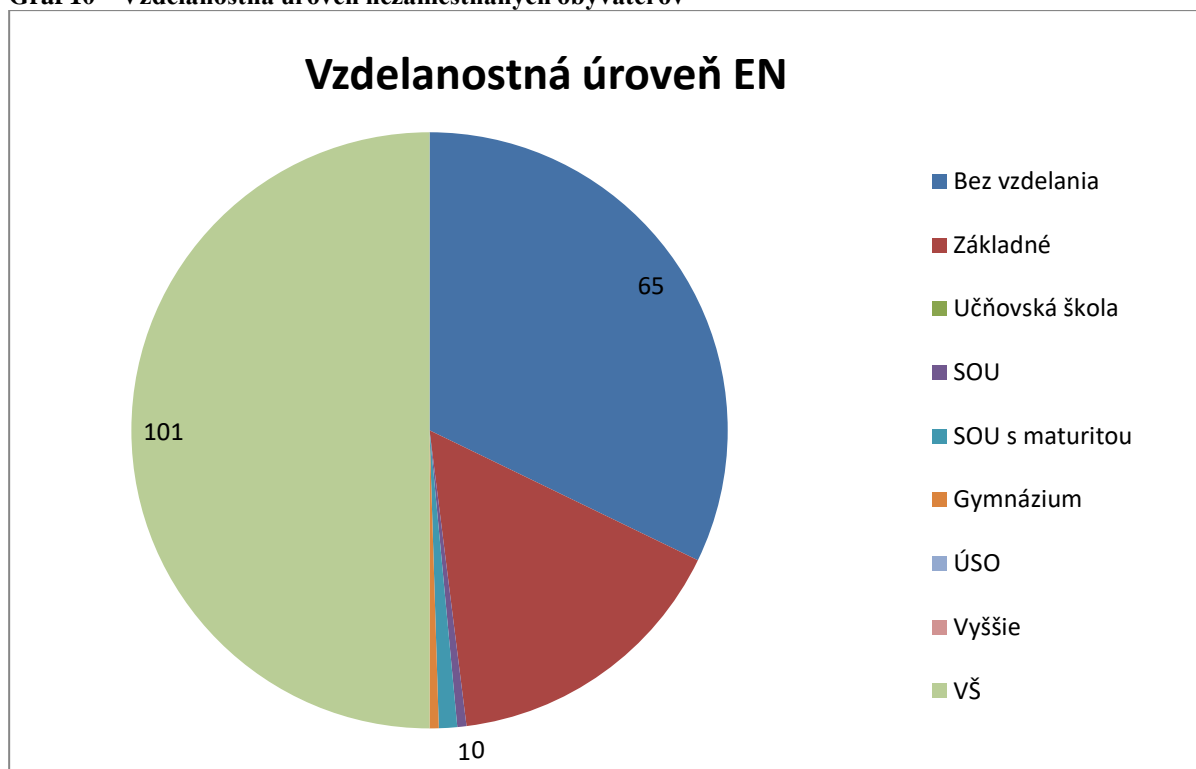

Tabuľka 12 – Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných obyvateľov

Stupeň vzdelania	Evidovaných	%
Bez vzdelania	0	0,00%
Základné	65	64,36%
Učňovská škola	32	31,68%
SOU	0	0,00%
SOU s maturitou	1	0,99%
Gymnázium	2	1,98%
ÚSO	1	0,99%
Vyššie	0	0,00%
VŠ	0	0,00%
Spolu	101	100,00%

Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných ukazuje najväčší podiel medzi obyvateľmi s nižšou vzdelanostnou úrovňou 64,36%, čo je následok úpadku poľnohospodárstva a sezónnych prác. Bude potrebné zvýšiť vzdelanostnú úroveň tejto skupiny obyvateľov, tak, aby ich schopnosti zodpovedali aktuálnym požiadavkám trhu práce.

Graf 10 – Vzdelanostná úroveň nezamestnaných obyvateľov

3.3.2.2 Zamestnanosť, trh práce

Tabuľka 13 – Odvetvia hospodárstva v ktorých obyvatelia obce pracujú

Odvetvie hospodárstva	Spolu	Z toho v obci
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	56	25
Lesníctvo, ťažba dreva a pridružené služby	0	0
Ťažba nerastných surovín	0	0
Priemyselná výroba	142	1
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	3	1
Stavebníctvo	25	5
Veľkoobchod a maloobchod	17	8
Hotely a reštaurácie	14	4
Doprava, skladovanie a spoje	12	0
Peňažníctvo a poisťovníctvo	2	0
Nehnuteľnosti, prenajímanie a obchodné služby	0	0
Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	7	3
Školstvo	15	5
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	20	10
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	30	0
EA bez udania odvetví	18	0
Spolu	361	62

Najväčším zamestnávateľom obyvateľov obce je sektor priemyselnej výroby, stavebníctvo, služby a poľnohospodárstvo. 18 občanov je bez udania odvetvia v ktorom pracujú, jednou z možností sú príležitostné a sezónne práce a práca v zahraničí. Silným

zamestnávateľom sa môže stať v budúcnosti aj miestna samospráva a to vďaka grantom na projekty financované EÚ – ESF na vytváranie pracovných miest. Bez reštrukturalizácie miestneho hospodárstva ako aj silnejšej podpory pre začínajúcich podnikateľov sa táto tendencia pravdepodobne udrží aj naďalej.

Prírodné a materiálne danosti obce sú pritom nanajvýš vhodné pre rozvoj moderného poľnohospodárstva prípadne agroturistiku.

Najväčšími zamestnávateľmi obyvateľov obce sú subjekty: Prírodné jódomvé kôpele Číž, firmy IPA LVD a ARIES Tornaľa.

Graf 11 – Vývoj počtu podnikateľských subjektov v obci

3.4 Materiálne zdroje

Čo sa týka materiálnej vybavenosti obce, najmä infraštruktúrou, je v porovnaní s okolitými, najmä menšími obcami pomerne rozvinutá. Je však často zastaraná, prípadne nedokončená. Veľkým problémom pri rozvoji infraštruktúry obce je častý jav nevysporiadaných majetkov. Je to brzdiaci element najmä v nadväznosti na využitie štrukturálnych fondov na rozvoj verejnej infraštruktúry.

3.4.1 Bývanie a bytový fond

Tabuľka 14 - Stav bytového fondu

Počet	Rodinné domy	Bytové domy	Spolu	V nich byty spolu
Domov spolu	191	4	195	256
Trvale obývané domy	168	4	172	212
v [%]	97,95%	2,05%	100,00%	

Vlastníctvo b. družstvo	0	0	0	0
Vlastníctvo obec	0	1	1	6
Vlastníctvo FO	135	3	138	217
Vlastníctvo PO	0	1	1	20
Vlastníctvo ostatné	0	0	0	0
Neobývané	44	0	44	61
Priemerný vek domu	0	0	0	0

Bytový fond obce je trvalo obývaný na 100%. V súlade s trendom odchodu mladej a vzdelanej generácie a starnutím obyvateľstva očakávame zvýšenie dopytu po nájomných bytoch s nízkym štandardom. Samospráva bude riešiť bytovú otázku v časovom horizonte 3 - 4 rokov. Voľné domy sú v tejto dobe tiež využívané na bývanie a podnikanie na miestnej úrovni.

Tabuľka 15 - Vek domového fondu

Obdobie výstavby bytov	V rodinných domoch	V bytových domoch	V domovom fonde spolu
Do roku 1945	42	1	43
1946-1970	67	0	67
1971-1980	57	2	59
1981-1990	15	0	15
1991-2001	10	1	11
2002-2012	8	0	8
2013-2021	6	0	6
Spolu	205	4	209

3.4.2 Infraštruktúra obce

Infraštruktúra	Áno/Nie
Cestná sieť	áno, 5,5
cesty 1. kat	nie
cesty 2 kat.	áno, 3
Ostatné	áno, 2,5
Železničná sieť v km	nie
Plyn v m	áno, 5
Kanalizácia v m	áno, 5
ČOV	áno, 1
Vodovod v m	áno, 5
Vodný zdroj	nie
Zber TKO	áno
Klasický	áno
Separovaný	áno
Domové ČOV	áno, 2
Spôsob vykurovania	Plyn, električka, tuhé plivo
Vedenie el. energie	áno
Vzdušné	áno
Káblové	áno
Železničná stanica	nie
Vlakové spoje	nie
Železničná zastávka	nie
Autobusová stanica	áno, zastávka
Autobusové spojenie	áno
Z toho expresné	nie
Telefónny rozvod	áno
Rozhlas	áno
Káblová TV	nie
Regionálne trasy TI	nie
Medzinárodné trasy TI	nie
Internet	áno

Dopravná infraštruktúra

Cestná doprava

Obec sa nachádza na ceste, ktorá spája väčšinu okolitých obcí mikroregiónu s regionálnymi centrami.

Stále cestné hraničné prechody sa najbližšie nachádzajú v obci Kráľ a malý prehraničný prechod v obci Lenartovce - Bánrévé. Hraničné priechody výrazne zjednodušujú prístup do regionálnych centier v Maďarskej republike, ako je Miškovec a Eger.

Miestne komunikácie sú asfaltové, s dobrým pokrytím celej obce. Ich kvalita je však premenlivá, keďže obec nemá dostatok zdrojov na úplnú rekonštrukciu, len na základnú údržbu. Miestne komunikácie si vyžadujú kompletnú rekonštrukciu. Problematické sú cesty a tak aj dostupnosť centier najmä v zimných mesiacoch.

Železničná doprava

V katastri obce neprechádza železničná trať, najbližšie napojenie na železniciu je možné na stanici v Lenartvciach a na rýchlik v Číži, ktorým prechádza trať Zvolen – Košice.

Základná a environmentálna infraštruktúra

Plyn

Obec je plynofikovaná. Využitie plynu sa však v dôsledku výrazného zvýšenia cien znížilo, občania znova prechádzajú na tuhé (neobnoviteľné) palivo, čo zvyšuje zaťaženie prírodného prostredia.

Pitná voda

Chanava má vybudovaný vlastný vodovod. Je to výhoda, najmä pri možnosti rozvoja podnikania a cestovného ruchu.

Kanalizácia a ČOV

V obci je dostupná kanalizácia a ČOV. Je to v porovnaní s inými okolitými obcami veľká výhoda aj vzhľadom a kvalitu bývania v obci.

Odpadové hospodárstvo

V obci momentálne funguje separovaný aj klasický zber TKO.

Komunikačná infraštruktúra

V obci sú dostupné všetky siete mobilných operátorov. Internet je takisto dostupný, momentálne prostredníctvom širokopásmového internetu a mobilného pripojenia. Obcou neprechádzajú regionálne trasy TI.

V obci v tejto dobe neexistuje verejný prístupový bod k internetu.

Spoločenská infraštruktúra (infraštruktúra voľného času)

Pre rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít je obci dostupný kultúrny dom a futbalové ihrisko. Kultúrny dom je v zlom technickom stave, hoci je dosť využívaný. Pre spoločenské aktivity slúžia aj verejné priestranstvá a parky obce, ktoré sú však už horšom technickom stave s potrebou ich revitalizácie a obnovy. Dopyt je aj po multifunkčnom ihrisku a detskom ihrisku s ktorými obec nedisponuje. Zdroje na ich postavenie by mohla obec získať z grantov a štátnych dotácií. Potrebná je aj výsadba zelene.

3.4.3. Voľné objekty využiteľné pre rozvoj obce

Samotná obec nemá dostupné voľné a nevyužívané objekty.

3.5 Prírodné zdroje

Využitie pôdy

Spolu	Poľnohospodárska pôda (ha)				Nepoľnohospodárska pôda (ha)				
	Orná pôda	Trvalé kultúry	TTP	Spolu	Lesná Pôda	Vodná pôda	Zastava ná pôda	Ostatné	Spolu
2277	1835	195	210	2240	0	1.5	31	4.5	37

Poľnohospodársku pôdu využívajú miestne spoločnosti na pestovanie poľnohospodárskych plodín. Obec nedisponuje lesmy.

3.6 Cestovný ruch

Charakteristika obce, ktorá je problematická pri rozvoji priemyslu je geografická izolovanosť. Poľnohospodárske tradície sú však výraznými výhodami pri potenciálnom rozvoji možného cestovného ruchu.

Aj keď je CR momentálne len marginálnou časťou miestneho hospodárstva, obec má dobré vlohy na jeho ďalší rozvoj: výborné klimatické podmienky v letnej sezóne, čisté prírodné

prostredie, nezaťaženosť priemyslom, blízkosť štátnych hraníc, zachovalosť tradícií a zvykov a samozrejme veľká vodná nádrž v neďalekých obciach. Ďalšie atrakcie v obci sú: miestny kalvínsky kostol, kaštieľ Hanvayovcov, park sôch a pamätná izba. V obci je aj klasicistická kúria Darvašovcov.

Prostredie je tak výnimočne vhodné na rozvoj vidieckej turistiky, pešej a cyklickej turistiky, v letnej aj zimnej sezóne.

Obec je pomerne vybavená službami a infraštruktúrou cestovného ruchu. V obci sa nachádza stravovacie zariadenie, tiež je tu možnosť ubytovania na štandardnej úrovni. Chýbajú ale ostatné doplnkové služby na oddych, relaxáciu a trávenie voľného času, absentujú nosné produkty CR, sprievodné podujatia, ako aj komplexný marketing a poskytovanie informácií o možnostiach v regióne. Pre rozvoj pešej aj cyklickej turistiky je potrebné kvalitné značenie jednotlivých trás.

K rozvoju CR v obci chýba komplexný prístup k problematike na úrovni mikroregiónu. Chýba spoločná stratégia rozvoja CR. Takisto je nedostatočný marketing lokality.

4. Rozvojová stratégia

Nakoľko ide o obec s počtom obyvateľov do tisíc občanov a nachádza sa mimo pólov rastu jeho rozvoj je možný v nasledujúcich oblastiach:

5.1 Ciele a priority

Strategický cieľ – Zníženie miery nezamestnanosti v obci

Priorita 1 – Rozvoj miestneho hospodárstva

Priorita 2 – Rozvoj infraštruktúry

Priorita 3 – Rozvoj životného prostredia

Priorita 4 – Zvýšenie konkurencieschopnosti ľudských zdrojov

5.2 Opatrenia a aktivity

Priorita 1 – Rozvoj miestneho hospodárstva

Opatrenie 1.1 – Podpora rozvoja podnikania v obci

Podopatrenie 1.1.1 – Podpora podnikateľom - MSP

- podpora rozvojových projektov zameraných na rozvoj MSP založených na využití miestnych zdrojov
- podpora začínajúcim podnikateľom a mladým podnikateľom
- podpora cezhraničného podnikania
- rozvoj podnikania založeného na inováciách a moderných technológiách

Podopatrenie 1.1.2 – Rozvoj podnikateľskej infraštruktúry

- rozvoj podnikateľskej infraštruktúry, využitie prázdnych objektov na tento účel

Podopatrenie 1.1.3 – Rozvoj ľudských zdrojov v oblasti podnikania

- motivácia k podnikaniu
- podporné vzdelávanie, zamerané na založenie a rozvoj podnikania

Opatrenie 1.2 – Rozvoj výkonnosti poľnohospodárstva

Podopatrenie 1.2.1 – Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskej produkcie

- zavedenie produkcie s vyššou pridanou hodnotou, bio výroby
- rozvoj produkcie energetických rastlín
- spracovanie miestnych surovín v obci

Podopatrenie 1.2.2 – Modernizácia technológií poľnohospodárskych subjektov

- modernizácia technologického vybavenia subjektov
- modernizácia spracovateľského priemyslu
- zavádzanie environmentálnych technológií

Opatrenie 1.3 – Rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky

Podopatrenie 1.3.1 – Spracovanie stratégie rozvoja cestovného ruchu a agroturistiky

- spracovanie stratégie rozvoja CR pre obec
- spracovanie spoločnej stratégie rozvoja CR mikroregiónu

Podopatrenie 1.3.2 – Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu

- vytvorenie ubytovacích a stravovacích kapacít
- rozvoj infraštruktúry oddychu a rekreácie v katastri obce
- rozvoj agroturistických zariadení
- rozvoj podpornej infraštruktúry (oddychové zóny, ihriská, atď.)
- ochrana, uchovanie a rekonštrukcia kultúrnych pamiatok, prírodných a iných atraktivít obce
- vybudovanie a značenie turistických chodníkov a trás

Podopatrenie 1.3.3 – Vytvorenie nových produktov CR

- rozvoj tradičných remesiel
- rozvoj sprievodných aktivít na báze miestnych zvykov a tradícií
- vytvoriť originálny a jedinečný imidž produktov CR

Podopatrenie 1.3.4 – Podpora marketingu územia

- vytvorenie vlastného imidžu obce
- vydávanie publikácií a informačných materiálov
- zabezpečenie označenia a informačných tabúľ
- spolupráca medzi sektormi

Priorita 2 – Rozvoj infraštruktúry

Opatrenie 2.1 – Rozvoj environmentálnej infraštruktúry

Podopatrenie 2.1.1 – Rekonštrukcia kanalizácie, vodovodu a ČOV

- rekonštrukcia kanalizácie a odvodov dažďovej vody

Opatrenie 2.2 – Rozvoj lokálnej infraštruktúry

Podopatrenie 2.2.1 – Rozvoj občianskej infraštruktúry (kultúra, školstvo, verejné priestory)

- modernizácia a rekonštrukcia verejných budov obce
- znižovanie energetickej náročnosti objektov
- podpora polyfunkčného využitia nevyužívaných objektov
- úprava verejných priestorov
- rekonštrukcia kultúrneho domu
- rekonštrukcia požiarnej zbrojnice
- rekonštrukcia domu smútku
- rekonštrukcia detského ihriska
- vybudovanie nových a rekonštrukcia súčasných ciest a chodníkov v obci
- rekonštrukcia cesty Chanava Číž

Opatrenie 2.3 – Rozvoj komunikačnej infraštruktúry

- rekonštrukcia kamerového systému

Priorita 3 – Rozvoj životného prostredia

Opatrenie 3.1 – Odstránenie čiernych skládok, posilnenie separovaného zberu odpadu

- odstránenie čiernych skládok, podpora preventívnych opatrení pre zamedzenie tvorby nových
- posilnenie separovaného zberu odpadu
- podpora aktivít zvyšujúcich environmentálnu uvedomelosť občanov
- výsadba zelene a stromov

Opatrenie 3.2 – Rozvoj environmentálneho vzdelávania

- organizovanie spoločenských a kultúrnych podujatí s environmentálnou témou
- posilnenie environmentálneho vzdelávania detí

Priorita 4 - Zvýšenie konkurencieschopnosti ľudských zdrojov

Opatrenie 4.1 – Prispôsobenie vzdelania požiadavkám trhu práce

Podopatrenie 4.1.1 – Zavedenie systému celoživotného vzdelávania

- zvýšiť úroveň vzdelávania
- rozvoj celoživotného vzdelávania
- zabezpečenie vzdelávania a rekvalifikačných kurzov v súlade s požiadavkami trhu práce
- zníženie miery sociálnej neprispôsobivosti

Opatrenie 4.2 – Podpora kultúrneho, spoločenského života a sociálnej situácie

Podopatrenie 4.2.1 – Rozvoj účasti občanov na správe vecí verejných

- rozvoj dobrovoľníctva
- posilnenie účasti občanov na verejných veciach obce
- zapojenie občanov do rozvojových aktivít
- rozvoj cezhraničnej spolupráce

Podopatrenie 4.2.2 – Zvýšenie aktivity občanov a posilnenie sociálnej inklúzie

- motivácia nezamestnaných k zamestnaniu/samozamestnaniu
- rozvoj služieb nezamestnaným, posilnenie komunitných služieb
- boj proti negatívnym javom dlhodobej nezamestnanosti
- riešenie špecifických problémov obyvateľstva
- podpora komunitných lídrov
- zriadenie dlhodobého systému miestnych občianskych hliadok v obci
- zriadenie služieb terénnych sociálnych pracovníkov

Priorita 1 - Rozvoj miestneho hospodárstva				
Opatrenie 1.1 – Podpora rozvoja podnikania v obci				
Podopatrenie 1.1.1 – Podpora podnikateľom - MSP				
Aktivita	Časový harmonogram	Zodpovednosť	Finančný plán	Zdroj
▪ podpora rozvojových projektov zameraných na MSP založených na využití miestnych zdrojov	9.2025	MVO, podnikatelia, obec		Interreg Sk - HU, ŠF EÚ, PLÁN OBNOVY
▪ podpora začínajúcim podnikateľom a mladým podnikateľom	9.2026	MVO, podnikatelia, obec		ŠF EÚ, ÚPSVaR, PLÁN OBNOVY
▪ podpora cezhraničného podnikania	6.2027	MVO, podnikatelia, obec		Interreg Sk – HU, ŠF EÚ, PLÁN OBNOVY, Baross Terv
▪ podpora verejno-privátneho partnerstva s účelom rozvoja podnikania	9.2026	MVO, podnikatelia, obec		ŠF EÚ, PLÁN OBNOVY, UPSVaR, RIUS – Regionálna integrovaná územná stratégia
Podopatrenie 1.1.2 – Rozvoj podnikateľskej infraštruktúry				
▪ rozvoj podnikateľskej infraštruktúry, využitie prázdnych objektov na tento účel	6.2027	Podnikatelia, obec		ŠF EÚ, súkromné zdroje
Podopatrenie 1.1.3 – Rozvoj ľudských zdrojov v oblasti podnikania				
▪ motivácia k podnikaniu	9.2027	MVO, obec		ŠF EÚ, súkromné zdroje UPSVaR
▪ podporné vzdelávanie zamerané na založenie a rozvoj podnikania	Priebežne do 9.2016	Obec, podnikatelia		ŠF EÚ, súkromné zdroje, UPSVaR
Opatrenie 1.2 – Rozvoj výkonnosti poľnohospodárstva				
Podopatrenie 1.2.1 – Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskej produkcie				
Aktivita	Časový harmonogram	Zodpovednosť	Finančný plán	Zdroj
▪ zavedenie produkcie s vyššou pridanou hodnotou, bioprodukcie	Priebežne do 2027	Obec		ŠF EÚ, súkromné zdroje, UPSVaR
▪ rozvoj produkcie energetických rastlín	9.2026	Obec		ŠF EÚ, súkromné zdroje
▪ spracovania miestnych surovín v obci	2024-2027	Podnikatelia		ŠF EÚ, súkromné zdroje
Podopatrenie 1.2.2 – Modernizácia technológií poľnohospodárskych subjektov				
▪ modernizácia technologického vybavenia subjektov	Priebežne do 2027	Obec, MVO		ŠF EÚ, Baross
▪ modernizácia spracovateľského priemyslu	Priebežne do 2027	Obec, MVO, podnikatelia		ŠF EÚ, Plán obnovy
▪ zavádzanie environmentálnych technológií	Priebežne do 2027	Obec, MVO		ERDF, ESF, nadácie

Opatrenie 1.3 – Rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky				
Podopatrenie 1.3.1 – Spracovanie stratégie rozvoja cestovného ruchu a agroturistiky				
Aktivita	Časový harmonogram	Zodpovednosť	Finančný plán	Zdroj
▪ spracovanie stratégie rozvoja CR pre obec	2025	MVO, obec, podnikatelia		ŠF EÚ, obec, súkromné zdroje,
▪ spracovanie spoločnej stratégie rozvoja CR mikroregiónu	2025	MVO, obec		ŠF EÚ, obce, súkromné zdroje, podnikatelia
Podopatrenie 1.3.2 – Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu				
▪ vytvorenie ubytovacích a stravovacích kapacít	do 2025	Obec		ŠF EÚ, obec, podnikatelia
▪ rozvoj infraštruktúry oddychu a rekreácie v katastri obce	do 2025	Obec		ŠF EÚ, obec, nadácie
▪ rozvoj agroturistických zariadení	do 2025	Obec		ŠF EÚ, obec, podnikatelia
▪ rozvoj agroturistických zariadení	do 2025	Obec		ŠF EÚ, obec, podnikatelia
▪ rozvoj podpornej infraštruktúry (oddychové zóny, prístrešky, detské ihriská)	do 2025	Obec		ŠF EÚ, obec, podnikatelia, nadácie
▪ ochrana, uchovanie a rekonštrukcia kultúrnych pamiatok, prírodných a iných atraktivít obce	do 2025	Obec		ŠF EÚ, obec, podnikatelia, nadácie, fond na podporu kultúry
▪ vybudovanie a značenie turistických chodníkov a trás	do 2025	Obec		ŠF EÚ, obec, podnikatelia, nadácie
Podopatrenie 1.3.3 – Vytvorenie nových produktov CR				
▪ rozvoj tradičných remesiel	do 2025	Obec, MVO		Súkromné zdroje, ŠF EÚ, Kultminor na podporu kultúry národnostných menšín, Interreg SK-HU, Via Carpatia fond malých projektov, nadácie
▪ rozvoj sprievodných aktivít na báze miestnych zvykov a tradícií	do 2025	Obec, MVO		Súkromné zdroje, ŠF EÚ, Kultminor na podporu kultúry národnostných menšín, Interreg SK-HU, Via Carpatia fond malých projektov, nadácie
▪ vytvoriť originálny a jedinečný imidž produktov CR	do 2025	Obec, MVO		ŠF EÚ, obec, podnikatelia
Podopatrenie 1.3.4 – Podpora marketingu územia				
▪ vytvorenie vlastného imidžu obce	Priebežne do 2027	Obec, MVO, škola, materská škôlka		EF, MŠ, nadácie

▪ vydávanie publikácií a informačných materiálov	Priebežne do 2027	Obec, škola, materská škôlka, MVO		MŠ, vlastné zdroje
▪ zabezpečenie označení a informačných tabúľ	Priebežne do 2027	Obec		ŠF EÚ
▪ spolupráca medzi sektormi	Priebežne do 2027	Obec, MVO, podnikatelia		Vlastné zdroje, Nadačné zdroje
Priorita 2 – Rozvoj infraštruktúry				
Opatrenie 3.2 – Rozvoj environmentálnej infraštruktúry				
Podopatrenie 2.2.1 – Rekonštrukcia kanalizácie, vodovodu a ČOV				
Aktivita	Časový harmonogram	Zodpovednosť	Finančný plán	Zdroj
▪ rekonštrukcia kanalizácie a odvodov dažďovej vody	do 2025	Obec		ŠF EÚ
Opatrenie 2.2 – Rozvoj lokálnej infraštruktúry				
Podopatrenie 2.2.1 – Rozvoj občianskej infraštruktúry (kultúra, školstvo, verejné priestory)				
Aktivita	Časový harmonogram	Zodpovednosť	Finančný plán	Zdroj
▪ modernizácia a rekonštrukcia verejných budov obce, podpora ich multifunkčného využitia	Priebežne do 2027	Obec, podnikatelia		ŠF EÚ
▪ znižovanie energetickej náročnosti objektov	Priebežne do 2027	Obec, MVO		ŠF EÚ, dotácie
▪ podpora polyfunkčného využitia málo využívaných objektov	Priebežne do 2027	Obec		ŠF EÚ
▪ úprava verejných priestorov	2025-2026	Obec, MVO		ŠF EÚ
▪ rekonštrukcia kultúrneho domu a požiarnej zbrojnice	2024-2026	Obec, MVO		ŠF EÚ
▪ rekonštrukcia domu smútku	Do 2025	Obec		ŠF EÚ
▪ rekonštrukcia detského ihriska	2024-2025	Obec		ŠF EÚ
▪ vybudovanie nových a rekonštrukcia súčasných ciest a chodníkov v obci	Priebežne do 2027	Obec		ŠF EÚ
▪ rekonštrukcia cesty Chanava Číž	Priebežne do 2027			ŠF EÚ
Opatrenie 2.3 – Rozvoj komunikačnej infraštruktúry				
Aktivita	Časový harmonogram	Zodpovednosť	Finančný plán	Zdroj
▪ rekonštrukcia kamerového systému	2024-2025	Obec		Vlastné zdroje
Priorita 3 – Rozvoj životného prostredia				
Opatrenie 3.1 – Odstránenie čiernych skládok, posilnenie separovaného zberu odpadu				
Aktivita	Časový harmonogram	Zodpovednosť	Finančný plán	Zdroj

▪ odstránenie čiernych skládok, podpora preventívnych opatrení pre zamedzenie tvorby nových	Priebežne do 2027	Obec, podnikatelia		ŠF EÚ
▪ posilnenie separovaného zberu odpadu	Priebežne do 2027	Obec, MR		ŠF EÚ
▪ podpora aktivít zvyšujúcich environmentálnu uvedomelosť občanov	Priebežne do 2027	Obec, MVO, škola		ŠF EÚ
▪ výsadba zelene a stromov	Priebežne do 2027	Obec, MVO		ŠF EÚ
Opatrenie 3.2 – Rozvoj environmentálneho vzdelávania				
Aktivita	Časový harmonogram	Zodpovednosť	Finančný plán	Zdroj
▪ organizovanie spoločenských a kultúrnych podujatí s environmentálnou témou	Priebežne do 2027	Obec, MVO		Envirofond, nadácie
▪ posilnenie environmentálneho vzdelávania detí	Priebežne do 2027	Obec, MVO, škola		Nadácie
Priorita 4 - Zvýšenie konkurencieschopnosti ľudských zdrojov				
Opatrenie 4.1 – Prispôsobenie vzdelania požiadavkám trhu práce				
Podopatrenie 4.1.1 – Zavedenie systému celoživotného vzdelávania				
Aktivita	Časový harmonogram	Zodpovednosť	Finančný plán	Zdroj
▪ zvýšiť úroveň vzdelávania	Priebežne do 2027	Obec, škola		ŠF EÚ
▪ rozvoj celoživotného vzdelávania	Priebežne do 2027	Obec, MVO		ŠF EÚ
▪ zabezpečenie vzdelávania a requalifikačných kurzov v súlade s požiadavkami trhu práce	Priebežne do 2027	Obec, MVO		ŠF EÚ
▪ zníženie miery sociálnej neprispôsobivosti	Priebežne do 2027	Obec, MVO		ŠF EÚ
Opatrenie 4.2 – Podpora kultúrneho, spoločenského života a sociálnej situácie				
Podopatrenie 4.2.1 – Rozvoj účasti občanov na správe vecí verejných				
Aktivita	Časový harmonogram	Zodpovednosť	Finančný plán	Zdroj
▪ rozvoj dobrovoľníctva	Priebežne do 2027	Obec, MVO		Obec, nadácie
▪ posilnenie účasti občanov na verejných veciach obce	Priebežne do 2027	MVO, obec		Obec, nadácie
▪ zapojenie občanov do rozvojových aktivít	Priebežne do 2027	MVO, obec		Obec, nadácie

▪ rozvoj cezhraničnej spolupráce	Priebežne do 2027	MVO, obec		Interreg CBC Sk-Hu
Podopatrenie 4.2.2 – Zvýšenie aktivity občanov a posilnenie sociálnej inklúzie				
▪ motivácia nezamestnaných k zamestnaniu a samozamestnaniu	Priebežne do 2027	MVO, obec		ŠF EÚ
▪ rozvoj služieb nezamestnaným, posilnenie komunitných služieb	Priebežne do 2027	MVO, obec		ŠF EÚ
▪ boj proti negatívnym javom dlhodobej nezamestnanosti	Priebežne do 2027	MVO, obec		ŠF EÚ
▪ riešenie špecifických problémov obyvateľstva	Priebežne do 2027	MVO, obec		ŠF EÚ
▪ podpora komunitných lídrov	Priebežne do 2027	MVO, obec		ŠF EÚ
▪ zriadenie dlhodobého systému miestnych občianskych hliadok v obci	2024	MVO, obec		ŠF EÚ
▪ zriadenie služieb terénnych sociálnych pracovníkov	2025	MVO, obec		ŠF EÚ

Zoznam tabuliek:

TABUĽKA 1 – ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ UKAZOVATELE	4
TABUĽKA 2 – PRIRODZENÝ PRÍRASTOK OBYVATEĽSTVA OBCE	5
TABUĽKA 3 – MIGRAČNÉ SALDO OBYVATEĽSTVA OBCE	6
TABUĽKA 4 – NÁBOŽENSKÉ ZLOŽENIE OBYVATEĽSTVA OBCE	7
TABUĽKA 5 – NÁRODNOSTNÉ ZLOŽENIE OBYVATEĽSTVA OBCE	8
TABUĽKA 6 – VZDELANOSTNÁ ÚROVEŇ OBYVATEĽSTVA	9
TABUĽKA 7 – VÝVOJ POČTU ŽIAKOV	12
TABUĽKA 8 – VÝVOJ POČTU PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV V OBCI	14
TABUĽKA 9 – PREHĽAD POČTU SUBJEKTOV PÔSOBIACICH V OBCI A POČTU ICH ZAMESTNANCOV	14
TABUĽKA 10 – VÝVOJ A ŠTRUKTÚRA NEZAMESTNANOSTI (K 31.12. PRÍSLUŠNÉHO ROKA)	16
TABUĽKA 11 - VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA NEZAMESTNANÝCH OBYVATEĽOV	17
TABUĽKA 12 – VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA NEZAMESTNANÝCH OBYVATEĽOV	18
TABUĽKA 13 – ODVETVIA HOSPODÁRSTVA V KTORÝCH OBYVATELIA OBCE PRACUJÚ	19
TABUĽKA 14 - STAV BYTOVÉHO FONDU	20
TABUĽKA 15 - VEK DOMOVÉHO FONDU	21

Zoznam grafov:

GRAF 1 – VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV V ROKOCH 2009-2013	5
GRAF 2 – PREHĽAD PRIRODZENÉHO PRÍRASTKU OBYVATEĽOV	6
GRAF 3 – PREHĽAD MIGRÁCIE OBYVATEĽSTVA	7
GRAF 4 – NÁBOŽENSKÉ ZLOŽENIE OBYVATEĽSTVA	8
GRAF 5 – NÁRODNOSTNÉ ZLOŽENIE OBYVATEĽSTVA	9
GRAF 6 – ŠTRUKTÚRA VZDELANOSTNEJ ÚROVNE OBYVATEĽSTVA	10
GRAF 7 – VÝVOJ POČTU ŽIAKOV	12
GRAF 8 – VÝVOJ MIERY NEZAMESTNANOSTI	17
GRAF 9 – VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA EVIDOVANÝCH NEZAMESTNANÝCH	18
GRAF 10 – VZDELANOSTNÁ ÚROVEŇ NEZAMESTNANÝCH OBYVATEĽOV	19
GRAF 11 – VÝVOJ POČTU PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV V OBCI	20

Schválené obecným zastupiteľstvom dňa: